

© Editura Școala Ardeleană, 2020
Cluj-Napoca, str. Mecanicilor nr. 48
Redacția: tel. 0364-117.252; 0728.084.801
e-mail: office@scoalaardeleanacluj.ro,
redactie@scoalaardeleanacluj.ro
Difuzare: tel./fax 0364-117.246; 0728.084.803
e-mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro,
esadifuzare@gmail.com
www.scoalaardeleanacluj.ro

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a
României**

BĂDESCU, HORIA

Căderea din Rai / Horia Bădescu. - Cluj-Napoca :
Editura Școala Ardeleană, 2020
ISBN 978-606-797-480-5

821.135.1

Imagine coperta I: casa părintească a autorului

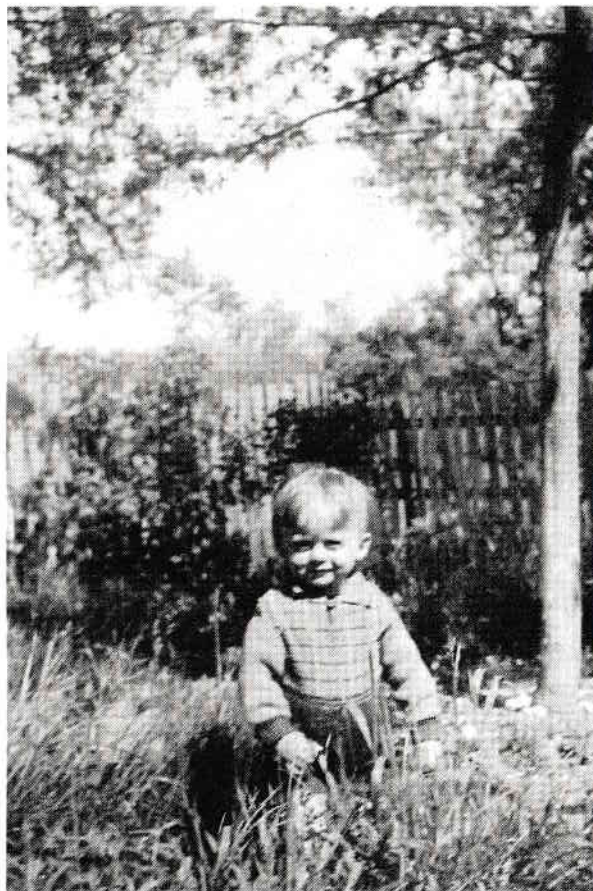
Coperta: Eduard Grecu
Editor: Vasile George Dâncu
Tehnoredactare: Cristina Braiț

HORIA BĂDESCU

CĂDEREA DIN RAI

Cluj-Napoca, 2020

Băiețelul din fotografie stă drept în fața lumii; fără să știe de fapt ce e lumea. În clipa aceea, lumea e grădina de flori, omul cu aparatul, aflat undeva dincolo de spațiul în care se înfățișează el, și, desigur, cei ai casei. Soarele îi cade în față, dar asta

nu-l face să-și aplece privirea, abia dacă își strânge puțin pleoapele, căutând un sprijin iluzoriu în firul de iarbă pe care îl ține strâns cu mâna dreaptă. Pare foarte hotărât, atent poate, nicidecum sfidător, cum avea să i se reproșeze ades peste ani acest prost obicei de a privi spre cer, nu spre pământ. Are ochii negri și părul blond. „C'est un enfant à voler!”, avea să spună mai târziu Louise Bayo.

Pe spatele fotografiei stă scris „la un an și trei luni”. Asta înseamnă în mai 1944.

Îl privesc pe copilul blond, în spatele căruia, dincolo de gardul grădinii de flori, se insinuează livada de pomi, cu simpatia cu care mă uit acum la toți cei de vârsta lui, cu acea afecțiune reținută a vârstnicilor fără nepoți, însă nimic deosebit nu mă leagă de această imagine în care sunt eu, cel de acum mai bine de șapte decenii. Nimic nu mă leagă afectiv de acest *enfant à voler* din fotografie, pe care-l regăsesc într-o alta, în același peisaj, cocoțat pe umerii tatei – într-o margine a cadrului se insinuează peste balustrada pridvorului, a sălii, cum se numește acesta la noi în Aref, brațul mamei, prezență protectoare, așa cum avea să fie întotdeauna – și într-o a treia pe genunchii bunicului, Tătuțu, cum îi spuneam cu toții, el așezat pe un scaun

și tata, în picioare, alături. Fotografie după tipicul altor vremuri. E poate o distanță izvorâtă și din faptul că în prima copilărie, în anii aceia dintâi, memoria somnolează încă ori bâjbâie între nălucitele amintiri sau, mai de grabă, neamintitele fantasme din universul pântecului matern și năvala de forme, sunete, culori și întâmplări cu care ne întâmpină lumina și lumea.

Nu știu nimic despre mine, din timpul dintâi, în afară de ceea ce a notat, cu infinită dragoste, mama sau din ceea ce mi s-a povestit. Copilul din acele fotografii – eu din acele fotografii – habar nu are că lumea e în război. Și ce război! Nimic, în lumina aceea blândă de mai, nu lasă să se ghicească suferința cumplită care învăluie lumea. El, eu cel din fotografie, stă printre flori și ierburi sub albul unui măr înflorit, ocrotit de dragostea unei familii în care fusese așteptat cu nerăbdarea cu care, în lumea veche, erau așteptați aceia care trebuiau să ducă mai departe zestrea de nume a familiei. Însă ecourile acelei încleștări uriașe și distrugătoare sunt acolo, în însemnările cu care mama a marcat – e drept, sporadic, fiindcă vremurile erau tulburi, dar semnificativ – drumul lui/al meu către adolescență.

E acolo fila de calendar pe care tata notase venirea mea pe lume, împreună cu

un șir de nume dintre care avea să mi se hărăzească acela pe care aveam să-l port. E fila unei săptămâni; de luni, 22, până duminică, 28 februarie 1943. Nota ar fi trebuit să figureze în ziua de miercuri, 24. Însă, cum evenimentul avea să se petreacă tocmai spre miezul nopții, miercurea fusese ocupată de o altă importantă însemnare: „Să se trimită 500 de lei pentru ajutorul de iarnă de Ziua Ostașului”. Așa încât semnalarea apariției mele n-a mai avut loc în spațiul destul de restrâns acordat zilei cu pricina, însă o săgeată care arată spre ziua de joi, unde se consemna evenimentul, certifică faptul că acesta avusese totuși loc miercuri.

Și nu cu mult mai încolo, în caietul mamei, o scrisoare testamentară pe care, cu același scris caligrafic și ușor tremurat, tata mi-o adresa, evident pentru mai târziu, în preziua plecării pe frontul de la Iași, la 22 martie 1944. O scrisoare patetică prin care, în acele momente de cumpănă, când nimeni n-ar fi putut să prevadă ce se va întâmpla, îmi trecea povara iubirii pentru lumea țărănească, pe care a purtat-o mereu în suflet în îndelunga lui viață:

„...pe-ai tăi niciodată să nu-i vinzi!...
Să faci dreptate celor de la glie!... Horia,
nu uita! Ridică-ți neamul de moți și de iobași!”

N-am uitat!

Pe 11 iunie al aceluiași an, mama nota sec: „*Tata s-a întors, dar unchiul Costică (fratele tatei) încă nu. Fetițele lui, verișoarele tale Silvia, Tanța și Cici, nu mai au tată!*”.

Războiul se afla acolo însă nu și în memoria mea, așa cum din frământările de după încheierea lui aceasta nu avea să păstreze decât fragmente, momente de impact emoțional ori efulgurații deșteptate de ceea ce mama notase în caietul ei. Atâtea câte biata de ea, prinsă în vârtejul în care intrase lumea românească, apucase să mai încredințeze hârtiei. Rare, din ce în ce mai rare și, uneori, seci și enigmatice pentru ochii străini.

*

Să mă întorc, însă, pentru o clipă la fila aceea de calendar, în care, alături de data și ora nașterii, sunt înscrise vreo șase prenume, printre care și acela sub care mi s-a desfășurat existența: Horia. Cel de al doilea, Gheorghe, care mă leagă de omorâtorul balaurului și care era și al tatei, a fost adăugat la dorința mamei, care și-a iubit profund soțul. Am fost multă vreme încredințat că alegerea s-a datorat legăturii indestructibile a tatei cu lumea țărănească și destinul acesteia, adevăratul motiv

pentru care se aruncase în hula politică, dar și perioadei transilvane a vieții sale.

Învățător cu studii seminaristice, către sfârșitul veacului al nouăsprezecelea, la încheierea cărora renunțase la patrafir pentru o catedră didactică, Tătuțu, adică bunicul Ilie Bădescu, își îndreptase băieții, doi dintre cei șase copii care trăiseră, către aceeași carieră. Așa se face că tata, cel mai mare dintre cei doi, luase drumul Școlii Normale de la Pitești. Unde n-a rămas prea mult. Ce nu-i va fi plăcut nu m-am lămurit pe deplin niciodată. Să fi fost calitatea dascălilor, atmosfera de la internat? Nu știu! Dar în toamna lui 1919 se urcase în tren, fără știrea bunicului, și descinsese, împreună cu un alt coleg, la poarta Școlii Normale de Băieți „Iosif Vulcan” din Oradea. Îl convinseseră pe eminentul și severul director al școlii, Gheorghe Bota, să-i primească, iar acesta îl lămurise pe bunicu, atunci când acesta sosise pe urmele fugarului, să-i îngăduie tatei să rămână. La vremea aceea, școala orădeană era una de referință, printre profesorii ei numărându-se personalități de talia lui Bota sau a lui Eugeniu Speranția. Pe acesta din urmă, a cărui carte „*Papillons*” de Schumann revenea deseori în discuțiile din casa noastră, am avut șansa să-l cunosc la Cluj prin anii șaptezeci ai veacului trecut.

Locuia într-o clădire veche, cu odăi înalte, însă nu foarte luminoase, lângă gară. Îl însoțeam pe un coleg și prieten de la secția culturală a Radioului Cluj, Cornel Pop, absolvent de filosofie cu bune lecturi, student al lui D.D. Roșca, pentru un interviu cu care bătrânul profesor se despărțea într-un fel de urbea de pe Someș, unde își petrecuse viața o bună bucată de vreme. Urma să se mute la București – motivația acelei plecări târzii nu cred că ne-a oferit-o – și casa întregă era răvășită, iar biroul, plin cu maldăre de cărți care urmau să-l însoțească în capitală. Era un domn din lumea veche, din adevărata aristocrație intelectuală a interbelicului, distins, rasat, de o politețe delicată care excludea distanța. Regăseam în bună măsură ceea ce fantezia copilăriei și adolescenței imaginase din povestirile tatei și mi s-a părut a fi un argument peremptoriu pentru nivelul școlii care făcuse din părintele meu, dincolo de neîndoielnică-i vocație, un eminent învățător. Nu e vorba aici de fireasca admirație filială, cea care marchează îndeobște relația cu părinții, ci de un adevăr a cărui valoare își instituie evidența din suma argumentelor date de cariera unei vieți. Ca și în cazul mamei. Dar despre asta, mai târziu.

Cum notele îl situaseră printre primii, tata primise după absolvire un post nu

departe de Cluj, la școala românească din Ciucea. Fusese o perioadă benefică. Câștigase nu doar experiență didactică, ci reușise și să cunoască viața animată a Clujului acelor ani, să meargă la reprezentațiile proaspăt înființatului Teatru Național sau să se alătore studenților care-l duceau pe umeri în triumf sau se înhămau la trăsura inegalabilului tenor Traian Grozăvescu, după strălucitele spectacole de la Opera Română. La Ciucea locuise la început la castelul pe care Octavian Goga îl cumpăraseră de la Ady Endre, până când diferendele politice – tata îl cunoscuse pe Iuliu Maniu și doctrina țărănistă, care răspundea atașamentului său organic la lumea rurală, îl ademenise pentru totdeauna – îl făcuseră să părăsească domeniul. Se despărțise încă de tânăr de derapajele dreptei, așa încât diferendele politice erau un argument solid pentru „divorțul” de familia Goga. Am avut însă mereu impresia că acesta nu fusese unicul motiv. La vremea aceea, tata era un tânăr de o splendidă frumusețe!

*

În anii de dascălie de la Ciucea, fuseseră trei sau patru, o întâmplare legată de Goga îl marcaseră cu deosebire, poate și pentru faptul că ea ilustra modul de a fi al

marelui poet, dar și al neinspiratului om politic care a fost acesta. N-am știință dacă se petrecuse înainte sau după plecarea de la castel, dar asta nu are nicio importanță. Revenit într-o zi acasă, după una dintre multele absențe pe care i le impunea viața politică, docarul care îl aducea pe Goga de la gară trecuse pe lângă bătrânul preot al satului, care se descoperise, salutându-l reverențios. Poetul răspunsese neglijent, cu un deget ridicat insolent la borul pălăriei. Trăsura dăduse să se depărteze, dar preotul îi strigase vizitiului să oprească. Se apropiase cu pas măsurat și, ajuns în dreptul acesteia, îl apostrofase pe Goga: „Apăi, domnule Goga, dacă la școală nu te-or învățat să saluți, să-ți dai didactu-napoi!”. Pentru orgoliul poetului, înfruntarea bătrânului preot fusese o palmă morală, care se pare că îl obsedase multă vreme.

*

Dar să revin la vocația de dascăl a tatălui meu. Atunci când își luase postul în primire, în Ciucea existau trei școli primare: românească, ungurească și evreiască. La sfârșitul anilor douăzeci, când bunicul a decis recuperarea fiului risipitor și întoarcerea lui la vatră, în Argeș, în Ciucea nu mai exista decât o singură școală